Нанана Боселе

Зулуська казка

Утім краю, відкіль весна нам перші вісті шле,
Була собі вдова одна — Нанана Боселе.
Дві дівчинки росло при ній і ще дитя мале.
І кажуть люди,
що вдова поставила свій двір
Коло дороги, де блукав і кочовик, і звір,
І що двора не прихищав ні тин,
ні частокіл,
Нанана смілива була і певна власних сил.
От сталося, пішла вона у гай по вітролом2,
Аж до оселі слон бреде, виляючи хвостом,
Неначе скирта лугова, оперта на стовпи.
Від човгання незграбних ніг
здвигаються степи.
"Які дівчатка чарівні! — зітхнув він: —
Ох-ох-ох!
Одна чорнява, друга ні, та що? Я з'їм обох!"
І проковтнув обох дівчат, лишив мале дитя
Та й геть пішов. Напасник звик чинити
щохотя3.
Тоді вернулась Боселе: "О темний світ мені!
Де милий цвіт життя мого —
дівчатка чарівні?
Чи то здобичники4 лихі взяли їх у полон?"
Дитина їй: "Твоїх дівчат із'їв великий слон,
Старий-старий, з одним іклом!" —
"Вони померли?" — "Ні,
Не відаю, адже ж вони, як кірочка, міцні".
На другий ранок, ще з роси не висохла лука,
Бере Нанана гострий ніж, гладушку молока —
І просто в степ. Іде та йде, аж ось прийшла
над яр,
Де жив потужний леопард,

чиє кубло — чагар.
"О леопард, ти скрізь бував: скажи,
нема вістей,
Де велет-слон з одним іклом, що з'їв моїх
дітей?"
Стряслося листя на гіллі, а в загороді бик,
Коли озвався з чагаря жахної пащі рик:
"Він там, де камінь край води стримить,
як білий зуб,
І де над каменем шумить широковерхий
дуб".
Нанана знов іде вперед, іде не день, не два,
Коли проглянула з куща рогата голова,
І очі темні, і в очах замислена печаль,
І ніжна мордочка жує солодкий чорноталь.
"Газеле, матінко, скажи,
де капловухий кат,
Великий слон з одним іклом, що взяв
моїх дівчат?"
"Шукай, де камінь із землі стримить,
як гострий зуб,
Іде над каменем росте високостанний дуб".
Нанана далі в степ іде, всіх звірів обійшла,
І мова всіх одна була. Нарешті спроквола
Зринає дуб із-за горба. Ось камінь край води
Біліє гострим щолопком. Нанана йде туди.
Прийшла — а там великий слон з надламаним
іклом
Стоїть, мов пагорок живий, виляючи хвостом.
Нанана каже:
"Батьку мій, чи ти не мав вістей,
Де велет-слон з одним іклом,
що з'їв моїх дітей?"
Озвався неохоче слон: "Не чув я; далі йди.
Шукай, де одинокий дуб і камінь край води".

Тоді Нанана: "Не дури! Ти сам — той підлий
кат,
Гультяй, бродяга світовий, що з'їв моїх
дівчат.
Ягнятка милі! Я для вас пройшла степи
й гаї..."
Розгнівався великий слон та й проковтнув її.
Тепер спокій! Куняй собі в тіні лапатих віт...

Прийшла вдова в слонів живіт,
а там великий світ!
Блищить вода, цвітуть сади, красуються ліси,
Багато скель, багато сіл, худоба, люди, пси;
Коза на прискалку стоїть, леліє ковила;
Тут птах зривається з кущів,
як золота стріла,
Там райдуга встає з-за гір на дивоглядь очам.
Своїх дівчат маленьких теж
Нанана бачить там.
Прийшла, дала їм молока.
"Ну що, ну як у вас?"
"Недобре, мати, голод, сум,
та ми спимо весь час".
"Які ви дивні та чудні! —
Нанана їм на те. —
Адже ж у звіра м'ясо є, чому ж ви не їсте?"
Ага, прийшла й тобі біда, розбійнику старий!
Нанана накладає дров — і ось вогонь жаркий
Ярує, нишпорить, сичить,
мелькає між полін
І рветься вгору тут і там
за димом навздогін,
Вдова печінку у слона вирізує ножем
І настромляє на рожен, і смажить над вогнем.
І здивувались люди всі, що понивали там:

"Ого! Дивись: слона їдять!"
Зчинився гамір, гам,
Всі ріжуть, смажать та печуть... Забувши свій
полон,
Весілля, грища завели... Тоді великий слон
Сказав до почету свого: "Ой зле мені, ой зле,
Відколи з'їв я жінку ту, Нанану Боселе;
Як скорпіон, гніздиться біль у череві моїм!"
Відрік на те гіпопотам, що був тоді при нім:
"Владарю мій!
Не прогнівись, що правди не втаю:
Адже у тебе там людей — як цвіркоту
в гаю!"
І от минув великий час, і вмер владика-слон,
Щоб стати здобиччю гієн, шакалів та ворон.
Нанана каже:
"Ну, ходім! Прощай, лиха маро!" —
І розтяла його ножем, і вийняла ребро.
Виходять півні:
ку-ку-лук! погляньте-но, земля!
Бики виходять:
у-у-ум! яка краса — земля!
Виходять кози:
ме-ме-ме! — о радість, о земля!
І люди вийшли сміючись:
земля! земля! земля!
І всі раділи: і старий, і жінка, і маля.
Обдарували Боселе: хто дав отару кіз,
А хто овець, а хто биків, хто борошна привіз.
Додому з милими дітьми вернулась Боселе.
Лише ступила за поріг, устріч — дитя мале,
В долоні плеще: "Світе мій! Дівчатка чарівні!
А я ж казала, що вони, як кірочка, міцні!"

1 Зулуси (зулу амазулу) — один із народів корінного населення Африки (Південно-Африканська Республіка, провінція Наталь, а також Мозамбік, Свазіленд, Зімбабве тощо).

2 Вітролом — хмиз.

3 Щохотя — що заманеться, що завгодно.

4 Здобичники — розбійники.